

Юхименко-Назарук Ірина Анатоліївна

к.е.н., декан факультету
документальних комунікацій
та менеджменту
Рівненський державний
гуманітарний університет
Україна, м. Рівне

НОВЕ ЗАВДАННЯ НАУКИ БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

A new task of accounting as a science that involves the need to bring the accounting institution into compliance with its institutional environment have been considered.

В результаті виділення і теоретичного обґрунтування сутності бухгалтерського інституційного середовища з'являється нове завдання для науковців в сфері бухгалтерського обліку, що полягає в необхідності розробки нових теоретико-методологічних підходів, які б дозволили забезпечити адекватну відповідність рівня розвитку національної облікової системи рівню розвитку інституційних запитів та структури інституційного середовища, її змінам. Виникнення такого завдання пов'язано з тим, що бухгалтерське інституційне середовище (внутрішнє і зовнішнє) накладає певні обмеження на функціонування системи обліку і одночасно стимулює бухгалтерів та суб'єктів її регулювання до тих чи інших дій. Тому на сьогодні, в динамічних економічних умовах, що характеризуються підвищенням значущості інституційних факторів розвитку бухгалтерського обліку, аналіз стану і динаміки його інституційного середовища стає невід'ємною частиною процесу формування національної облікової системи вітчизняними вченими.

Такого підходу дотримується значна кількість дослідників, які присвячують свої праці проблемам застосування інституціоналізму в бухгалтерському обліку. Зокрема, на думку В.М. Метелиці головним завданням інституційної теорії обліку є здатність практики бухгалтерського обліку до реалізації потенціалу внутрішнього інституціонального середовища (організацій, суб'єктів та інститутів бухгалтерської професії) у прогнозуванні та оперативному реагуванні на інформаційні запити постійно змінюваного зовнішнього інституціонального середовища (держава, інвестори, кредитори) [2, с. 101].

Відсутність адекватної реакції на зміни інституційного середовища, нерозуміння сучасних інституційних запитів призводить до деградації бухгалтерського обліку як соціального інституту. Як відмічає з цього приводу В.М. Жук, нерозуміння природи інституційних змін зі змінами в "соціальній практиці економічних відносин" (наприклад: зміна інтересів і запитів користувачів економічної інформації), гальмує чи надмірно викликає зміни в формальних інститутах бухгалтерського обліку, неадекватно змінює і головну складову інституту бухгалтерського обліку – неформальну [1, с. 164].

Існування суперечностей між складовими інституту бухгалтерського обліку та інституційним середовищем призводить до дисфункції всієї інституційної системи держави. Наприклад, національна облікова система побудована на основі континентальної системи права, тому впровадження до її складу елементів із англо-саксонської системи (звуження кількості об'єктів позабалансового обліку) призводить до порушень її нормального функціонування. З метою вирішення цієї проблеми С.Н. Поленова пропонує, щоб у середині системи бухгалтерського обліку були відсутні протиріччя між обмеженнями, а обмеження в обліковій системі – поширювалися до кордонів інститутів, що стикаються з інститутами бухгалтерського обліку (цивільного, трудового, адміністративного права та ін.) [3, с. 10].

На думку проф. Л.О. Чайковської важливими завданнями, які потребують вирішення вченими в умовах сьогодення є оцінка задач, методів і результативності взаємодії між собою ряду ринкових інститутів, а також відповідних змін у бухгалтерському обліку у відповідь на ці взаємодії. Оскільки інституційне середовище, в якому ведеться бухгалтерський облік, багато в чому залежить від значної кількості умов і факторів розвитку економіки та управління [4, с. 8]. Вирішення протиріччя в інституційному середовищі, між інститутом бухгалтерського обліку та сформованими інститутами ринкового типу, між вітчизняним менталітетом і використовуваними моделями реформування облікової системи сприятиме якісному вдосконаленню системи бухгалтерського обліку, підвищенню ефективності його функціонування і дозволить визначити основні напрями його подальшого реформування [4, с. 22].

Тому важливим питанням, виходячи із розуміння необхідності приведення інституту бухгалтерського у відповідність до рівня розвитку його середовища, яке потребує вирішення в умовах сьогодення, є аналіз адаптації національної системи бухгалтерського обліку до трансформації міжнародних інститутів регулювання бухгалтерського обліку з позиції реалізації тих інтересів, які вже зараз сформульовані в національній загальнодержавній обліковій політиці.

Список використаних джерел:

1. Жук В.Н. Основы институциональной теории бухгалтерского учета: [монография] / В.Н. Жук. – К.: Аграрная наука, 2013. – 408 с.
2. Метелиця В.М. Институциональна теорія бухгалтерського обліку в розвитку професії бухгалтера / В.М. Метелиця // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. – 2012. – № 3 (69). Том 2. – С. 99–104.
3. Поленова С.Н. Культурная среда и модернизация институтов бухгалтерского учета / Поленова С.Н. // Экономическое развитие России: институты, инфраструктура, инновации, инвестиции. Сборник материалов Всероссийской научной конференции. Иваново, 8 октября 2010 г. / под науч. ред. проф. Н.В. Ключковой. Иваново: «Научная мысль», 2010. – 360 с. – С. 10–11.
4. Чайковская Л.А. Современные концепции бухгалтерского учета (теория и методология): автореф. дис. на соискание уч. степени докт. экон. наук: спец. 08.00.12 "Бухгалтерский учет, статистика" / Л.А. Чайковская. – Москва, 2007. – 57 с.